

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет економічних наук
Кафедра фінансів та кредиту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор
Іщенко М.М.

“01 березня” 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Фінансовий менеджмент»

Спеціальність 073 Менеджмент

Розробник

Завідувач кафедри розробника

Завідувач кафедри спеціальності

Гарант освітньої програми

В.о. декана факультету економічних наук

Начальник НМВ

Конєва Т.А.

Черненко К.П.

Стоян О.Ю.

Дранус Л.С.

Белінська С.М.

Шкірчак С.І.

Чоу
[Signature]
[Signature]
[Signature]
[Signature]
[Signature]

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Фінансовий менеджмент	
Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»	
Спеціальність	073 Менеджмент	
Спеціалізація (якщо є)	-	
Освітня програма	Менеджмент	
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)	
Статус дисципліни	Нормативна	
Курс навчання	5-й	
Навчальний рік	2021-2022	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	9	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	4 кредитів / 120 годин	
Структура курсу:	Денна форма	Заочна форма
	30	
	15	
– лекції	75	
– групові заняття		
– годин самостійної роботи студентів		
Відсоток аудиторного навантаження	38%	
Мова викладання	українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)	модульні домашні завдання	
Форма підсумкового контролю	екзамен	

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Мета: допомогти студентам глибоко опанувати теорію й практику управління фінансами підприємств, засвоїти стратегію і тактику фінансового забезпечення діяльності підприємства, сформувати вміння користуватися інструментами фінансового управління та швидко знаходити оптимальні рішення.

Завдання:

- ознайомити студентів з сутністю та теоретичними основами фінансового менеджменту;
- навчити правильно застосовувати методичний інструментарій управління фінансами підприємств;
- виробити навички управління вхідними і вихідними грошовими потоками;
- сформувати вміння застосовувати системний підхід до управління прибутком, інвестиціями, активами;
- забезпечити здатність до визначення вартості капіталу та обґрунтування його структури на підприємстві;
- навчити правильно оцінювати фінансові ризики та здійснювати антикризове управління підприємством.

Передумови вивчення дисципліни: Українська мова, Іноземна мова (англійська), Математика для економістів: вища математика, Макроекономіка, Мікроекономіка, Фінанси, Гроші та кредит, Бухгалтерський облік, Фінансовий аналіз, Фінанси підприємств.

Очікувані результати навчання:

Дисципліну спрямовано на досягнення таких загальних та фахових (предметних) компетентностей:

1. *Загальні компетентності:*

ЗК 2 Здатність до спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 7 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Фахові компетентності та програмні результати для спеціальності:

СК 1 Здатність обирати та використовувати концепції, методи та інструментарій менеджменту, в тому числі у відповідності до визначених цілей та міжнародних стандартів.

СК 2 Здатність встановлювати цінності, бачення, місію, цілі та критерії, за якими організація визначає подальші напрями розвитку, розробляти і реалізовувати відповідні стратегії та плани.

СК 7 Здатність розробляти проекти та управляти ними, виявляти ініціативу та підприємливість.

СК 9 Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, приймати ефективні управлінські рішення та забезпечувати їх реалізацію.

СК 11 Здатність управляти фінансовим забезпеченням розвитку організацій

Програмні результати навчання:

РН 1. Критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в непередбачуваних умовах.

РН 2. Ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх вирішення.

РН 4. Обґрунтовувати та управляти проектами, генерувати підприємницькі ідеї.

РН 5. Планувати діяльність організації в стратегічному та тактичному розрізах.

РН 6. Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в непередбачуваних умовах, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність.

РН 7. Організовувати та здійснювати ефективні комунікації всередині колективу, з представниками різних професійних груп та в міжнародному контексті.

РН 13. Вміти планувати і здійснювати інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення організації (підрозділу).

В результаті вивчення дисципліни студент має знати:

- теоретичні концепції фінансового менеджменту;
- основні цілі та завдання фінансового менеджменту;
- інструментарій фінансового управління на підприємстві;
- закономірності формування та оцінювання капіталу;
- особливості використання активів та методи оцінювання його ефективності;
- методи фінансового планування та прогнозування на підприємстві.

має вміти:

- управляти власними фінансовими ресурсами підприємства, витратами на виробництво і реалізацію продукції;
- забезпечувати належне управління інвестиційною діяльністю підприємства, кредитуванням і розрахунками;
- управляти фінансовими ризиками;
- управляти прибутком та рентабельністю підприємства, а також грошовими потоками;
- аналізувати показники фінансових результатів та рентабельності, фінансового стану підприємства;
- розробляти стратегію і тактику фінансової та інвестиційної діяльності;
- забезпечувати фінансування поточної діяльності підприємства;
- здійснювати фінансове планування та прогнозування на підприємстві.

3. Програма навчальної дисципліни

Денна форма:

	Теми	Лекції	Групові	Самостійна робота
	Розділ 1. Основи теорії фінансового менеджменту	4	2	12
1	Вступ до фінансового менеджменту	2	1	6
2	Теоретичні концепції фінансового менеджменту	2	1	6
	Розділ 2. Вартість та структура капіталу	4	2	11
3	Вартість капіталу Теоретичні концепції структури капіталу	2	1	6
4	Управлінські аспекти структури капіталу та витрат	2	1	5
	Розділ 3. Капітальне бюджетування	6	3	14
5	Методи оцінювання інвестиційних проектів	2	1	4
6	Оцінювання грошових потоків від проектів	2	1	4
7	Врахування ризику в інвестиційних проектах	2	1	6
	Розділ 4. Управління активами підприємств	12	6	28
8	Необоротні активи і формування амортизаційної політики	2	1	4
9	Політика фінансування оборотного капіталу	2	1	4
10	Управління ліквідними активами	2	1	4
11	Управління дебіторською заборгованістю	2	1	6
12	Управління запасами	2	1	6
13	Джерела короткострокового фінансування	2	1	4
	Розділ 5. Фінансове планування і прогнозування	4	2	10
14	Значення та інструментарій фінансового планування	2	1	4
15	Розробка фінансової стратегії	2	1	6
	РАЗОМ (годин)	30	15	75

2. Зміст навчальної дисципліни

4.1. План лекцій (денна форма навчання)

№	Тема заняття / план
1	Тема 1. Вступ до фінансового менеджменту. <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні етапи розвитку фінансового менеджменту 2. Концепції фінансового менеджменту 3. Сутність та функції фінансового менеджменту 4. Фінансові моделі фірми 5. Цілі та задачі фінансового менеджменту 6. Користувачі фінансової інформації 7. Професійні риси фінансового менеджера 8. Структура викладання дисципліни 9.
2	Тема 2. Теоретичні концепції фінансового менеджменту <ol style="list-style-type: none"> 1. Концептуальне «коло» фінансового управління 2. Ставка проценту 3. Вартість грошей і час 4. Концепція ризику. 5.
3	Тема 3. Вартість капіталу. Теоретичні концепції структури капіталу <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття вартості капіталу 2. Середньозважена вартість капіталу 3. Оцінювання вартості компонентів капіталу 4. Гранична вартість капіталу 5. Ретроспектива теорій <p>Фінансовий дистрес і агентські витрати.</p>
4	Тема 4. Управлінські аспекти структури капіталу та витрат <ol style="list-style-type: none"> 1. Ефект фінансового левериджу та раціональна політика запозичень 2. Фінансовий ризик 3. Аналіз EBIT-EPS 4. Операційний леверидж 5. Принципи операційного аналізу 6. Запас фінансової міцності <p>Оцінка сукупного фінансового ризику.</p>
5	Тема 5. Методи оцінювання інвестиційних проектів <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та класифікація інвестиційних проектів 2. Методи оцінювання інвестиційних проектів: простий та модифікований період окупності, чиста теперішня вартість, внутрішня норма прибутковості, простий та модифікований індекс прибутковості, економічна додана вартість <p>Порівняльна характеристика методів оцінювання інвестиційних проектів</p>

6	Тема 6. Оцінювання грошових потоків від проектів <ol style="list-style-type: none"> 1. Грошові надходження від проекту 2. Капітальні витрати проекту 3. Аналіз проектів експансії та заміщення 4. Оцінювання проектів з неоднаковими термінами функціонування 5. Застереження для проектувальників 6. Практичні прийоми планування витрат реалізації проекту
7	Тема 7. Врахування ризику в інвестиційних проектах <ol style="list-style-type: none"> 1. Вступ до аналізу ризику проекту 2. Методики визначення окремого ризику 3. Ринковий ризик або бета-ризик 4. Введення ризику у процес оцінки капіталовкладень 5. Класифікація ризиків за ймовірністю виникнення 6. Оптимальний бюджет капіталовкладень 7. Управління ризиком.
8	Тема 8. Необоротні активи і формування амортизаційної політики <ol style="list-style-type: none"> 1. Економічний механізм амортизації 2. Методи визначення рівня амортизаційних нарахувань 3. Фінансовий зміст амортизації 4. Вплив амортизаційної політики на грошові потоки фірми.
9	Тема 9. Політика фінансування оборотного капіталу <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні визначення 2. Підходи до визначення величини чистого робочого капіталу 3. Фінансово-експлуатаційні потреби 4. Задачі управління робочим капіталом 5. Черговість строків фінансування 6. Співвідношення кредиторської заборгованості і оборотних коштів.
10	Тема 10. Управління ліквідними активами <ol style="list-style-type: none"> 1. Мотиви утримання готівки 2. Завдання управління готівкою 3. Фактори, що визначають потреби в готівкових коштах 4. Цикл грошового потоку робочого капіталу 5. Управління готівкою – баланс готівки 6. Прискорення інкасації 7. Оптимальний баланс готівки.

11	Тема 11. Управління дебіторською заборгованістю <ol style="list-style-type: none"> 1. Інструменти кредитної політики 2. Обґрунтування змін у кредитній політиці 3. Послаблення кредитних стандартів 4. Зміна тривалості надання кредиту 5. Показники для аналізу 6. Цінові знижки 7. Стандарти кредитоспроможності покупців 8. Методи стягування грошей.
12	Тема 12. Управління запасами <ol style="list-style-type: none"> 1. Вступ 2. Нормативи оборотних коштів в запасах 3. Системи обліку запасів 4. Моделі економічного замовлення 5. Модель EOQ 6. Економічна модель виробничих запасів (EPQ) 7. Знижки залежно від обсягу.
13	Тема 13. Джерела короткострокового фінансування <ol style="list-style-type: none"> 1. Потреби у короткостроковому фінансуванні підприємств. 2. Форми та інструменти короткострокового фінансування. 3. Оцінювання вартості джерел. 4. Власні та зовнішні джерела короткострокового фінансування.
14	Тема 14. Значення та інструментарій фінансового планування <ol style="list-style-type: none"> 1. Фінансове планування: загальний зміст і значення 2. Методи визначення фінансових потреб 3. Метод проектованої фінансової звітності 4. Прогнозний звіт про фінансові результати 5. Прогнозування балансу 6. Аналіз джерел додаткових фондів 7. Аналіз прогнозу
15	Тема 15. Розробка фінансової стратегії <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття фінансової стратегії 2. Методи планування фінансової стратегії 3. Модель стратегічного управління Arthur D. Little 4. Матриця фінансових стратегій Франсона і Романі 5. Матриця фінансових стратегій Лукасевича.

4.2. План практичних занять (денна форма навчання: обговорення проблемних питань, розв'язання задач)

№	Тема заняття / план
1	Тема 1. Вступ до фінансового менеджменту. <ol style="list-style-type: none"> 1. Концепції фінансового менеджменту 2. Сутність та функції фінансового менеджменту 3. Фінансові моделі фірми 4. Цілі та задачі фінансового менеджменту 5. Користувачі фінансової інформації 6. Професійні риси фінансового менеджера
2	Тема 2. Теоретичні концепції фінансового менеджменту <ol style="list-style-type: none"> 1. Ставка проценту 2. Вартість грошей і час 3. Концепція ризику.
3	Тема 3. Вартість капіталу. Теоретичні концепції структури капіталу <ol style="list-style-type: none"> 1. Оцінювання вартості компонентів капіталу 2. Середньозважена вартість капіталу 3. Гранична вартість капіталу 4. Ретроспектива теорій 5. Фінансовий дистрес і агентські витрати.
4	Тема 4. Управлінські аспекти структури капіталу та витрат <ol style="list-style-type: none"> 1. Ефект фінансового левериджу та раціональна політика запозичень 2. Фінансовий ризик 3. Аналіз EBIT-EPS 4. Операційний леверидж 5. Принципи операційного аналізу 6. Запас фінансової міцності 7. Оцінка сукупного фінансового ризику.
5	Тема 5. Методи оцінювання інвестиційних проектів <ol style="list-style-type: none"> 1. Методи оцінювання інвестиційних проектів: простий та модифікований період окупності, чиста теперішня вартість, внутрішня норма прибутковості, простий та модифікований індекс прибутковості, економічна додана вартість 2. Порівняльна характеристика методів оцінювання інвестиційних проектів

6	Тема 6. Оцінювання грошових потоків від проектів 1. Грошові надходження від проекту 2. Капітальні витрати проекту 3. Аналіз проектів експансії та заміщення 4. Оцінювання проектів з неоднаковими термінами функціонування 5. Практичні прийоми планування витрат реалізації проекту.
7	Тема 7. Врахування ризику в інвестиційних проектах 1. Методики визначення окремого ризику проекту 2. Ринковий ризик або бета-ризик 3. Введення ризику у процес оцінки капіталовкладень 4. Класифікація ризиків за ймовірністю виникнення 5. Оптимальний бюджет капіталовкладень 6. Управління ризиком.
8	Тема 8. Необоротні активи і формування амортизаційної політики 1. Методи визначення рівня амортизаційних нарахувань 2. Фінансовий зміст амортизації 3. Вплив амортизаційної політики на грошові потоки фірми.
9	Тема 9. Політика фінансування оборотного капіталу 1. Визначення величини чистого робочого капіталу 2. Визначення фінансово-експлуатаційних потреб 3. Зміст задач управління робочим капіталом 4. Черговість строків фінансування 5. Співвідношення кредиторської заборгованості і оборотних коштів.
10	Тема 10. Управління ліквідними активами 1. Завдання управління готівкою 2. Цикл грошового потоку робочого капіталу 3. Управління готівкою – формування балансу готівки 4. Прискорення інкасації 5. Оптимальний баланс готівки
11	Тема 11. Управління дебіторською заборгованістю 1. Інструменти кредитної політики 2. Обґрунтування змін у кредитній політиці 3. Послаблення кредитних стандартів 4. Зміна тривалості надання кредиту 5. Показники для аналізу 6. Цінові знижки 7. Стандарти кредитоспроможності покупців
12	Тема 12. Управління запасами 1. Нормативи оборотних коштів в запасах 2. Моделі економічного обсягу замовлення 3. Модель EOQ 4. Економічна модель виробничих запасів (EPQ) 5. Знижки залежно від обсягу
13	Тема 13. Джерела короткострокового фінансування 1. Потреби у короткостроковому фінансуванні підприємств. 2. Форми та інструменти короткострокового фінансування. 3. Оцінювання вартості джерел. 4. Власні та зовнішні джерела короткострокового фінансування.
14	Тема 14. Значення та інструментарій фінансового планування 1. Методи визначення фінансових потреб 2. Метод проектової фінансової звітності 3. Прогнозний звіт про фінансові результати

	4. Прогнозування балансу 5. Аналіз джерел додаткових фондів 6. Аналіз прогнозу
15	Тема 15. Розробка фінансової стратегії 1. Методи планування фінансової стратегії 2. Модель стратегічного управління Arthur D. Little 3. Матриця фінансових стратегій Франсона і Романі 4. Матриця фінансових стратегій Лукасевича.

4.3. Завдання для самостійної роботи

Протягом семестру студенти виконують п'ять розрахункових домашніх завдань за темами:

1. Теоретичні основи фінансового менеджменту
2. Вартість і структура капіталу
3. Управління інвестиціями
4. Управління активами підприємства
5. Фінансове прогнозування та планування

Завдання розташовуються в Moodle та обмежуються щодо термінів виконання.

4.4. Методи навчання та матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу

ПРН	Методи навчання
ПРН01	репродуктивний метод, метод проблемного викладу, евристичний метод.
ПРН02	репродуктивний метод, метод проблемного викладу, методи економічної діагностики, методи прогнозування і планування
ПРН04	дослідницький, метод проблемного викладу, евристичний метод.
ПРН05	дослідницький, метод проблемного викладу, евристичний метод
ПРН06	пояснювально-ілюстративний, метод проблемного викладу, евристичний метод
ПРН07	метод проблемного викладу, евристичний метод
ПРН13	репродуктивний метод, метод проблемного викладу, евристичний метод

Матеріально-технічне та/або інформаційне забезпечення

- Проекційне мультимедійне обладнання (проектор, екран, ноутбук/комп'ютер);
- Доступ до мережі Internet, точка доступу Wi-Fi;
- OS: Windows, Android, iOS;
- Browsers: Chrome / Opera / Mozilla Firefox / MS Edge;
- Програмне забезпечення: Word, Excel, PowerPoint; Skype, Zoom, Google Meet;
- Система електронного навчання Moodle 3.9

5. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль здійснюється у формі екзамену. Кожен екзаменаційний білет має однакову структуру і складається з восьми завдань, що охоплюють матеріал дисципліни та забезпечують демонстрацію розуміння студентом теоретичних основ фінансового управління та ступінь засвоєння практичних навичок здійснення розрахунків.

5.1. Типові завдання для розв'язування:

1. Назвіть три основні принципи облікової політики підприємства.
2. Чому дорівнює ринкова ціна активу, від використання якого очікується отримувати 12 тис. грн на рік, а краща пропозиція для інвестора приносить йому 20% доходу?
3. Визначте вартість боргу, сформованого за рахунок облігацій з доходністю 18%, якщо компанія-емітент сплачує податки зі ставкою 18% і вартість розповсюдження випуску облігацій становить 1% від номіналу.
4. Як інвестору визначити ризик його портфелю?
5. Підприємство взяло у банку кредит під 26% річних. Якою є вартість цієї складової капіталу?
6. Що трапиться з точкою беззбитковості, якщо продажна ціна підніметься на 10%, а змінні витрати – на 6%?
7. Як підприємству сформулювати оптимальний бюджет капіталовкладень?
8. Які задачі вирішує фінансовий менеджер у процесі управління дебіторською заборгованістю?
9. Які види діяльності підприємства відносяться до операційної діяльності? Наведіть приклади.
10. Припустимо, що на продаж пропонується ділянка землі за 46 тис. дол. Її можна взяти в оренду за 3,8 тис. дол. на рік. Поточна ринкова ставка проценту – 10%. Чи буде інвестор купувати ділянку?
11. Підприємство для фінансування проекту може випустити боргові зобов'язання з доходністю 24% протягом всього строку дії. Якою буде вартість боргу, якщо ставка оподаткування становить 18%?
12. Поясніть загальну структуру ставки проценту.
13. Поясніть, як формується ринкова ціна 5-річних облігацій номіналом 1000 дол. та дивідендами на рівні 120 дол.?
14. У чому полягають фінансові переваги прискореної амортизації порівняно з лінійною?
15. Назвіть інструменти управління дебіторською заборгованістю.
16. Припустимо, що у інвестора є 100 тис. грн., і він хотів би мати стабільний дохід протягом наступних 8 років. Страхова компанія пропонує ануїтет з розрахунку 18% річних. Якою буде сума річного доходу?
17. Як ви розумієте «вартість нерозподілених прибутків»?
18. Яким є загальний алгоритм обґрунтування інвестиційного проекту?
19. Якщо альтернативна вартість утримання готівки на день складає 0,01%, варіативність денного грошового потоку – 22 тис. грн., вартість однієї трансакції –

0,12 тис. грн.. та нижній ліміт – 18 тис. грн., якого рівня готівки має дотримуватися підприємство?

20. Які наслідки для підприємства матиме більш жорстка кредитна політика по відношенню до споживачів?

21. Відомо точно, що у інвестора буде можливість отримати 2 тис. грн. наприкінці кожного з найближчих двох років. Якщо його альтернативні витрати становлять 18% на рік, то чого варта ця пропозиція зараз?

22. Поясніть зміст рівноваги між очікуваною та потрібною ставкою доходу на інвестиції у створення підприємства.

23. В чому полягає зміст показника NPV?

24. Як визначити показник ACP (average collection period) - середній термін отримання платежу?

25. Як визначити ринкову ціну будь-якого активу?

26. Назвіть щонайменше три задачі фінансового управління, під час вирішення яких використовується показник WACC.

27. Що можна сказати про проект, для якого $NPV=0$?

28. Що за змістом означає наявність на підприємстві фінансово-експлуатаційних потреб?

29. Який принцип закладено у визначення величини знижки для скорочення терміну платежу дебіторами?

30. Назвіть коротко переваги і недоліки диверсифікації.

31. Які задачі вирішує фінансовий менеджер під час управління оборотним капіталом?

32. Очікується, що використання мікроавтобусу принесе власнику у середньому 2400 дол. на рік. Якщо банк сплачує по депозитах 8% річних, то якою є ринкова ціна цього активу?

33. Що призводить до зміни WACC під час нарощування капіталу підприємства?

34. Як може зацікавити покупця знижка у форматі 2/10, чистих 40?

35. Коли настає «розрив» граничної вартості капіталу підприємства?

36. В чому полягає зміст показника економічної доданої вартості (EVA)?

37. Виходячи з яких міркувань побудовано модель економічного обсягу замовлення?

38. Вартість боргу підприємства складає 27%, вартість зареєстрованого капіталу – 20%, а нерозподілених прибутків – 23%. Визначте вартість капіталу, якщо з балансового звіту відомо, що вказані компоненти капіталу у структурі відповідно 35%, 45% і 20%.

39. Власник депозитного сертифікату має отримати за цим зобов'язанням 10 тис. грн. через два роки. За скільки він може продати його зараз, якщо для нього кращою альтернативою є 20% доходності?

40. Яким є критерій прийняття рішення у разі використання показника IRR?

41. Підприємство має залучити 3000 тис. грн. за рахунок емісії облігацій. Інвестиційний банк пропонує або 3-річні облігації з доходністю 15% або 6-річні облігації з доходністю 18%. Який варіант обрати підприємству?

42. Нерозподілені прибутки по балансу складають 1230 тис. грн. Якщо в структурі капіталу вони складають 7%, в якому обсязі, зберігаючи цільову структуру капіталу, підприємство може профінансувати інвестиційні проекти у наступному році?

43. Як здійснюється аналіз чутливості проекту?

44. В чому полягають переваги і недоліки консервативної політики фінансування оборотних активів?

45. Як визначити величину очікуваного інвестором доходу?

46. Земельна ділянка, в яку вкладено 1200 тис. грн. може принести новому власнику 200 тис. грн. на рік. Якою є її ринкова ціна, якщо кращою альтернативою інвестора є 10% доходності?

47. Назвіть чотири мотиви утримання готівки на рахунку підприємства.

48. На основі яких міркувань приймається рішення, якщо постачальник запропонував підприємству знижку у разі збільшення обсягу покупок?

49. Як визначити ринкову вартість довічної ренти?

50. Чому функція WACC має U-образну форму?

51. Як обчислити «вільний грошовий потік» (free cash flow)?

52. Поясніть ознаки політики «fat cat» в управлінні оборотними активами підприємства.

53. Інвестору запропонували три можливі альтернативи: 10 тис. грн. зараз (а); 2000 грн. щорічно протягом 8 років (б); 22 тис. грн. наприкінці 10-річного періоду (в). Припустимо, що його альтернативні витрати становлять 16%, що йому порадити?

54. Як можна було б підприємству встановити необхідність страхування?

55. Що виграє підприємство, яке використовує борг як джерело фінансування?

56. Обсяг продаж підприємства дорівнює 9750 тис. грн., витрати – 5740 тис. грн., амортизація – 1000 тис. грн. і витрати на виплату процентів – 240 тис. грн. Якщо податкова ставка становить 18%, то яким є операційний грошовий потік, або OCF?

57. Якою є структура балансу готівки (платіжного календаря)?

58. В чому полягає «концепція досяжного зростання»?

59. Підприємству необхідно отримати 200 тис. грн. через 3 роки. Якщо йому пропонують депозитний сертифікат (що свідчить про право власності на дану суму грошей) від 18% річних, який внесок воно має зробити?

60. Підприємство розглядає проект заміщення обладнання. Контрактна ціна нового обладнання – 2200 тис. грн. Наведіть перелік того, що ще слід враховувати у складі капітальних витрат під час обґрунтування проекту?

61. Поясніть зміст термінів «спонтанні активи» і «автоматично зростаючі пасиви».

62. Як впливає «податковий щит» на ринкову вартість підприємства?

63. Обсяг продаж підприємства – 3600 тис. грн. Кредитна політика описується як «1,5/10, чистих 45». В даний час 30% клієнтів користуються знижкою, 70% – в межах чистого періоду. Якою буде дебіторська заборгованість, якщо всі клієнти скористаються знижкою?

64. Опишіть алгоритм розробки планового балансу та звіту про фінансові результати?
65. В чому полягає концепція компромісу між ризиком і прибутковістю?
66. Як пов'язані між собою ринкова вартість фірми та вартість капіталу?
67. Якою є особливість оцінювання проектів з неоднаковими термінами функціонування. Які методи при цьому використовуються?
68. Що слід робити фінансовому менеджеру, коли підприємство перевищило верхній ліміт готівки в моделі Міллера-Орра?
69. Підприємство позичило на придбання будинку для розташування виробництва 70 тис. дол. під 8% річних. Закладна на 10 років. Яким є його річний платіж?
70. Як інвестору визначити його «очікуваний портфельний дохід»?
71. Що є операційним левериджем, і яке це впливає на підприємницький ризик фірми?
72. Який показник є результатом використання методу аналізу сценаріїв під час обґрунтування інвестиційних проектів?
73. Підприємство випускає 150 од. продукції на день з вартістю 200 грн за метал, комплектуючі, матеріали і працю. Йому потрібно 46 днів, щоб перетворити сировину на готову продукцію, крім того, воно надає клієнтам 30 днів відстрочки платежів, а саме користується 35 денним кредитом у постачальників. Яка сума оборотного капіталу вивільниться за умов розширення постачальниками кредиту до 40 днів?
74. Якою є побудова моделі стратегічного фінансового управління Arthur D. Little?
75. Поясніть сутність концепції вартості капіталу.
76. Коефіцієнт β становить 1,35. Що це означає?
77. Що мається на увазі під «фінансовим левериджем» і «фінансовим ризиком»?
78. Вартість трансакції – 200 грн.. Варіації щоденних рухів грошових коштів – 18 тис. грн. Альтернативна вартість утримання готівки на день становить 0,05%. Підприємство повинно мати страховий залишок готівки у 20 тис. грн.. Обчисліть верхній ліміт готівки.
79. Оберіть кращий варіант фінансування капіталу, сформованого за рахунок випуску зобов'язань з фіксованим доходом за умов, що облігації можуть бути випущені з дохідністю 22%, а привілейовані акції будуть продаватися по 80 грн. і по ним будуть сплачуватися дивіденди у розмірі 12 грн. Вартість розміщення акцій
80. Яким чином ризик «вводиться» в обґрунтування доцільності інвестиційних

Приклад білету

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Спеціальність: 073 «Менеджмент»

Семестр 9

Навчальна дисципліна «Фінансовий менеджмент»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 0

1. Що означає «зміна вартості грошей у часі»?

2. Назвіть джерела фінансування активів підприємства.

3. Запропонуйте кращий варіант фінансування капіталу, сформованого за рахунок випуску зобов'язань з фіксованим доходом за умов, що облігації можуть бути випущені з дохідністю 20%, а привілейовані акції будуть продаватися по 60 грн. і по ним будуть сплачуватися дивіденди у розмірі 10 грн. Вартість розміщення – 2 грн.

4. Який принцип закладено у визначення внутрішньої норми прибутковості?

5. Поясніть, як формується ринкова ціна 5-річних облігацій номіналом 1000 дол. та дивідендами на рівні 120 дол.?

6. У якому розумінні використовується поняття «податковий щит», коли мова йде про амортизацію?

7. Якщо альтернативна вартість утримання готівки на день складає 0,01%, варіативність денного грошового потоку – 22 тис. грн., вартість однієї трансакції – 0,12 тис. грн.. та нижній ліміт – 18 тис. грн., якого рівня готівки має дотримуватися підприємство?

8. В чому полягає фінансово-економічна сутність стійких пасивів?

5.2. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання для денної та заочної форм навчання

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Теоретичні основи фінансового менеджменту	12
2	Вартість і структура капіталу	9
3	Управління інвестиціями	12
4	Управління активами підприємства	15
5	Фінансове прогнозування та планування	10
	Всього за семестр	60
	Екзамен (8 завдань × 5 балів max)	40
	Загалом	100

Критерії оцінювання завдань для досягнення максимальної кількості балів (екзаменаційні завдання).

Критерії оцінювання якості виконання завдань екзаменаційних білетів

полягають у наступному:

- повне, логічне і послідовне виконання завдання з необхідними розрахунками – 5 балів;
- в цілому правильна відповідь, але з недостатнім обґрунтуванням – 3 бали;
- не повне і непослідовне виконання завдання – 2 бали;
- не правильна відповідь – 0 балів.

Критерії оцінювання завдань для досягнення максимальної кількості балів (письмові домашні роботи).

- повне, логічне і послідовне виконання письмового завдання з коректними розрахунками – 100% балів;
- в цілому правильна відповідь з коректними розрахунками, але з недостатнім обґрунтуванням – 80% балів;
- не повне і непослідовне виконання завдання з помилками в розрахунках – 40% балів;
- не правильна відповідь, або її відсутність – 0 балів.

5.3. Методи навчання та методи контролю

У процесі навчання дисципліні використовуються такі *методи навчання*: вправи, практичні роботи, навчальні дискусії, створення у процесі викладення ситуації інтересу, а також ситуації новизни, використання життєвого досвіду, розповідь, лекція, бесіда, робота з підручником та презентаціями (система Moodle), ілюстрування, демонстрування, пояснення, метод конкретизації, метод виокремлення основного, евристичні методи та методи дослідження.

Передбачені методи контроль охоплюють:

- усний – під час проведення групових занять;
- письмовий – по результатах виконання домашніх модульних контрольних робіт;
- графічний – під час проведення групових занять та оцінювання правильності виконання домашніх модульних контрольних робіт;
- практична перевірка – під час проведення групових занять для визначення, якою мірою студент усвідомив теоретичні основи розв’язання практичних професійних дій;
- самоконтролю – в рамках виконання інтерпретації результатів як обов’язкового етапу розв’язання практичних завдань.

6. Рекомендовані джерела інформації

6.1. Нормативна база:

1. Верховна рада України – www.rada.gov.ua
2. Кабінет міністрів України – www.kmu.gov.ua
3. Державна фіскальна служба України – www.sfs.gov.ua
4. Міністерство фінансів України – mof.gov.ua
5. Національний банк України – www.bank.gov.ua

6.2. Основні джерела:

1. Бердинець М. Д. Фінансовий менеджмент у малому бізнесі [текст] навч. посіб. / М. Д. Бедринець, А. В. Сурженко. – К. : «Центр учбової літератури», 2016. – 352 с.
2. Верланов Ю.Ю. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник. – Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. – 370 с.
3. Верланов Ю.Ю., Верланов О.Ю. Фінансовий менеджмент. Збірник задач та практичних ситуацій // Навчальний посібник // – Миколаїв: ЧДУ ім. Петра Могили. – 2014. – 250 с.
4. Журавльова І. В. Фінансовий менеджмент [Електронний ресурс] : навч. посіб. / І. В. Журавльова. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. - 207 с.
5. Омельченко Л. С. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / Л. С. Омельченко. – Маріуполь : ПДТУ, 2016. – 235 с.
6. Островська Г. Фінансовий менеджмент : підруч. / Г. Й. Островська. — Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 512 с.
7. Партин Г. О., Селюченко Н. Є. Фінансовий менеджмент. Вид-во Львівської політехніки: Львів. – 2018. –388 с.
8. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / [Васьківська К. В., Сич О. А.] . – Львів : «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2017. – 236 с.
9. Фінансовий менеджмент: методика розв'язання практичних завдань : навч. посіб. / І.Г. Ганечко, Г.В. Ситник, В.С. Андрієць та ін. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 244 с.
10. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. для студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" / І.А. Бігдан, Л.І. Лачкова, В.М. Лачкова та ін. – Харків: ХДУХТ, 2017. – 202с.
11. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник/ за заг. ред. І.О. Школьника. – К.: «Центр учбової літератури», 2016. . – 488 с.
12. Фінансовий менеджмент: елект. навч. посібник / І.А.Бігдан, Л.І. Лачкова, В.М. Лачкова, О.В. Жиликова – Х.:ХДУХТ, 2017. 197–с.
13. Школьник І.О. Фінансовий менеджмент: навч. посібник / І.О. Школьник. – К.: Ліра, К. 2015. – 301с.

6.2. Додаткові джерела:

1. Андрійчук Р. В. Корпоративне управління в контексті розвитку теорій фірми і методологічних підходів до його становлення / Р. В. Андрійчук // Економіка АПК. – 2008. – №11. – С. 42-49.
2. Фінансовий менеджмент капіталу / А. М. Поддєрьогін, І. В. Вівсяна // Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. - 2018. №1. -С.136-149. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnudps_2018_12.
3. Atrill Peter. Financial Management for Decision Makers, Fifth Edition. Pearson Education, 2009. – 621 p.
4. Brigham Eugene F. and Houston Joel F. Fundamentals of Financial Management, Eleventh Edition. Thomson South-Western. – 2007. – 799 p.
5. Ehrhardt Michael C., Brigham Eugene F. Financial Management: Theory and Practice. Fifteenth Edition. South-Western Cengage Learning. – 2017. – 1186 p.

